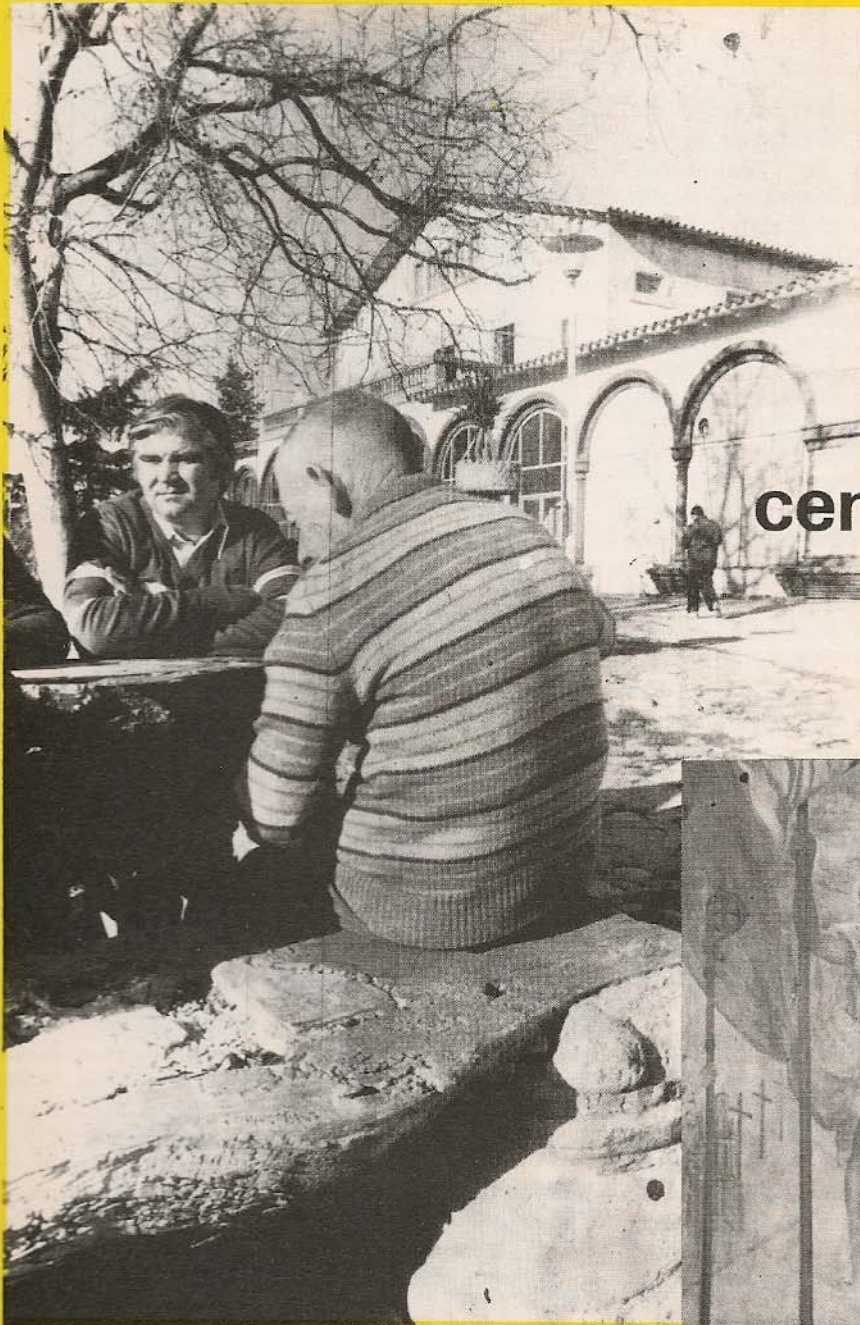

LA FARGA

R E V I S T A D E S A L T

El Psiquiàtric cent anys a Salt

Salt-Dalí

VIDA DEL CASAL

Marxa!!!

No us esvereu pel títol, que avui no em refereixo a que ningú hagi de marxar, sinó que convé donar «marxa» a la vida del Casal.

Ja fa uns anys que les diferents Juntes que ha tingut el nostre «singular» Casal, han cercat a diversos nivells i instàncies, ofertes d'alguna institució que els hi permetés d'oferir als socis alguna activitat, ja fos cultural, lúdica o recreativa, que vingués a enriquir la vida dels nostres jubilats i els motivés i estimulés.

Desgraciadament el panorama a TOTES les institucions, fins avui, és desolador, no s'ha pogut trobar enlloc ofertes d'aquest tipus. No hi han cursets muntats, ni monitors disponibles, ni ningú coneix qui ens podria solucionar el tema, en resum no existeix la més mínima infraestructura ni organització en aquest camp, i no em posaré ara a repartir responsabilitats perquè de ben segur que tots reberíem, de tard o de lluny.

La causa d'aquesta mancança és el que considero important d'analitzar, i tret d'opinions en contra, sempre respectables com la meua, considero que la causa radica en el fet que les institucions de govern de tots els nivells quan es parla de gent gran o jubilats, s'associa aquest concepte amb el de «malalts» i aleshores es inevitable que destinin tots els recursos a la vertent «assistencial» dels jubilats (és clar que tracten d'atendre a un sector de població que consideren malalt), i aquí és on hi trobo el nus de la qüestió, I ELS QUE NO ESTAN MALALTS? que no és greu que no ens preocupem de donar-los ocupació o formació, o alguna activitat que els estimuli a conservar-se sans, a no avorrir-se, a sentir-se útils.

«Salt, com un mirall»

Aquest és el segon any que la Comissió de Serveis Públics de l'Ajuntament edita un calendari. El lema de l'any passat fou «SALT UN POBLE NET», enguany «SALT COM UN MIRALL».

A cada full de mes hi ha vinyetes explicatives a on hem de llençar els trastos vells, les petites runes, on no han de fer les seves necessitats els gossos, quins dies no podem treure la bossa d'escombraries al carrer, etc. etc...

Se n'han editat 6.500 exemplars, és a dir, un per a cada casa.

CASAMENT A L'AJUNTAMENT

El dia 18 de desembre, l'Alcalde Sunyer celebrava al Saló de Sessions de la Casa de la Vila, el 8.º Casament Civil. Els contraents foren Josep Tebar i Montserrat Plazas.

MOVIMENT PARROQUIAL:

Sant Cugat
Bateigs: 16 de novembre, Cristina Almanza i Plazas, Laura Morcillo i Usán, Jordi Soler i Güell, Miquel

Gelada i Fuster i Mireia Roura i Batista. 7 de desembre: Enric Bonet i Carbó, Laura Coll i Corbilla, M.ª Cristina Quesada i Cano, Jordi Sánchez i Vila i Estela Moyano i Vila.

Defuncions: 14 de desembre, Francesc Roura i Rubio de 74 anys, i Carolina Rigau i Curbasí de 63 anys.

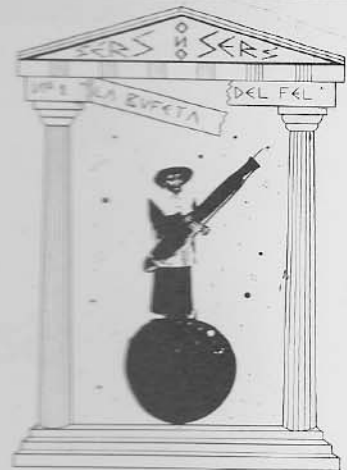
SANT JAUME
Bateigs: 7 de desembre: Albert Mellado i Palma, Nú-

ria i Sílvia Guinart i Belenguier i Sònia Vidal i Garrido. 28 de desembre: Maria de les Salines Figueras i Valls, Laura Carreras i Blasco i Alba Vidal i Garrido.

Defuncions: 13 de novembre: Josep Oliver i Turón de 71 anys. 9 de desembre: Càndida Soldado i López de 87 anys. 10 de desembre: Aida Carbonell i Casals de 10 anys. 13 de desembre: Santiago Blasco i Segura de 60 anys.

A LA TAULA DE LA FARGA

Des de La Farga, Revista de Salt, felicitem el grup de coneguts científics saltencs «S.E.R.S.» (Societat d'estudis i recerques de Salt), per l'aparició al carrer del primer número de la seva nova revista «LA BUFE-TA DEL FEL», de la qual produïm la portada.

Salt-Dalí

Celebrem el centenari del Psiquiàtric, i els mitjans de comunicació ja se n'han fet bon ressò. Fa 100 anys que la Diputació comprava la finca de «Can Cardell» per instal·lar-hi una institució que, ben segur, podria esdevenir conflictiva: un hospital per a malalts mentals; popularment, un manicomi.

Des de 1886 el poble de Salt ha «conviscut» amb una institució que ben segur pocs municipis acceptarien de bon grat. La institució marca la imatge d'un poble, com el pot marcar el fet de tenir institucions que la societat diu necessitar, però que ningú vol a prop de casa: una presó o centre penitenciari, una caserna militar, una indústria molesta...

La imatge Salt-Psiquiàtric va estar molts anys associada al nostre poble. I pensem que no fa pas tants anys, encara hi havia la presó al Veïnat. Dues institucions que marquen, perquè, normalment, en comptes d'estar integrades a la vida municipal romanen al marge i creen successius problemes.

Així ha estat tradicionalment l'Hospital Psiquiàtric. El teníem a prop, però ens semblava lluny. Era una macrò-institució amb prop de 1.000 interns, que no estava arrela-

da al municipi. La institució era imposada i governada des de fora, al marge del que podíem dir-hi els saltencs.

L'any 1974 es fa públic el famós informe-denúncia sobre la situació interna de l'Hospital. L'informe, fet per metges residents interns, no cau bé a determinats estaments, i plouen sancions. Els fruits, però no triguen a produir-se. La pressió de la premsa i de gent sensibilitzada farà que en el Psiquiàtric es produeixin millores, canvis i descentralització.

L'any 1979, la Diputació estrenarà per fi, nous diputats elegits democràticament pel poble. Serà el començament d'una reforma progressiva al Psiquiàtric, que no s'aturarà fins als nostrès dies. Els actuals regents (coordinadors/director) tenen clar la integració institució-poble i la progressiva desmassificació d'internats, que ja s'ha produït darrerament.

Salt ha acollit amb naturalitat aquestes reformes i ha acceptat amb normalitat el fet quotidià de tenir, amb esperit obert, un Hospital Psiquiàtric dintre el municipi.

La Farga/Revista de Salt. Edita/Casal de Jubilats. **Consell de Redacció**/Lluís Mateu, Guillem Terribás, Miquel Casellas, Joan Boada, Jaume Bosch, Martí Fita, Josep M.ª Oliveras, Pepa Bouis, Bel Bosch i Josep Guardiola. **Col.laboradors habituals**/Quim Pla, Emili Gispert, Ventura Pau, Cesca Laguarda. **Col.laboradors en aquest número**/Eva Escuin, Eva Vázquez, Joan Boada. **Fotògraf**/Manel Lladó. **Correcció**/Toni Ruscalleda. **Administració**/Emili Crous, Joan Boada i Miquel Casellas. **Distribució**/Pitu Geli, Josep Cebrian, Josep Gassiot. **Disseny i Compaginació**/Manel Mesquita. **Tiratge**/1.300 exemplars. **Redacció**/Passeig Verdaguier, 1 - Tel. 23 04 98. **Impressió**/Pagès Impremt Anglès - Tel. 42 01 07. **Dipòsit Legal**/GI-356/79.

Vida del Casal: Marxa!!!.....	2
L'ESPIETA	
«Salt com un mirall».....	2
A la taula de la farga.....	2
EDITORIAL	
El psiquiàtric tan a prop i tan lluny.....	3
LA TRIBANA	
El carrer del manicomi.....	4
LOCAL	
Teva/Meva: Isabel Casal.....	5
FINESTRA OBERTA	
La Gallineta:	
La Catalunya estancada.....	6
Salt, entre la memòria i el futur.....	7
ESPORTS	
Les activitats físico-recreatives a l'abast de tothom.....	8

Concurs Provincial de Petanca a Salt.....	9
El més important és fer esports.....	9
TEMA CENTRAL	
El Psiquiàtric centenari.....	10-11
Reportatge a l'hospital psiquiàtric.....	12
Breu cronologia del psiquiàtric de Salt (1886-1986).....	13
Discriminació històrica de l'assistència psiquiàtrica i la seva repercussió a Salt.....	14
CULTURA	
Dalí a «Les Bernardes».....	16-17
CAGAFERRO	
Splash/Glop: Urbània.....	18
L'acudit foll.....	19
La vida amb humor: Els meus amics del psiquiàtric.....	19

El carrer del manicomi

Vaig néixer, i viure la meua infantesa, en aquest carrer del Veinat (bé prou que se li veu, diran alguns), que mal anomenàvem del «Maricomí», i ben pocs coneixien com a Carrer del Dr. Castany, que aquest era, i encara és, el seu nom oficial.

Entre el Manicomí i la Presó, era en els anys cinquanta el carrer més peculiar de tot el poble. Els noms d'en Margarit, en Nitús, en Popescu, la Ramona i les còfies immenses de les monges de Sant Vicenç de Paül formaven part del Carrer, com el de Can Pere de les flors, la Massana, o el Tren d'Olot i l'Encarnació.

La Presó era imatges i sons, i els presos que vèiem quan s'acostaven a la finestra reixada de la seva cel.la, no eren personatges del nostre Carrer. Recordo els crits eixordadors que sortien del locutori del costat de l'església de Santa Clara cada diumenge el matí, quan les dones dels presos anaven a visitar-los i tots cridaven alhora. Els tocs de corneta que assenyalaven puntualment l'hora de llevar-se o la d'anar a dormir. Alguna nit ens despertaven els trets dels soldats que feien guàrdia a la garita

sobre els pallers de Can Casacuberta. Sovint eren trets contra un gos que es movia de nit entre la Massana i la via del tren d'Olot, o un malalt del manicomi que s'havia escapat i no feia cas dels crits d'«alto» dels sentinelles.

El Manicomí era més llunyà que la presó en l'espai, però molt més a prop del cor del nostre Carrer.

La Francisqueta era del Manicomí. Passava temporades bones i dolentes. Quan estava de bones, les monges la deixaven sortir i moltes festes venia a dinar a casa.

Quan no la deixaven sortir l'anàvem a veure nosaltres i aprofitàvem per portar també alguna laminadura a aquella noia de Sant Feliu que va embogir perquè el seu xicot la va deixar. Amb un meu amic que era nebot del capellà del Manicomí, molt sovint hi anàvem a passar llargues estones, escoltant les històries inversemblants que sortien d'aquelles ments malaltes, però que per a nosaltres eren fantasies lúcides com qualsevol rondalla.

Ara fa més de vint-i-cinc anys que no he entrat a la

«Casa Gran», però sovint em trobo amb els ja populars i ben coneguts personatges, que, com els del meu Carrer del «Maricomí» dels anys cinquanta, formen part del nostre Poble i la gent els estima, perquè en realitat tots «som de Salt». Els uns «dintre» els altres a «fora», però tots «de Salt», en el sentit més «Maricomia» d'aquesta expressió.

El Meneró del Rec

Venda i reparació de bicicletes, velomotors i motos

MOTOS CATALUNYA

PERE TEIXIDOR

Carrer Major, 307
Telèfon 23 93 67

MONTESA
PEUGEOT
VESPINO
DUCSON
HONDA
DUCATI
VESPA
DERBI
PUCH
S A L T

MOBRA, S.A.

Canales para la construcción
y lampistas

ooOoo

Doblado de chapa y corte

TALLER: Camino Antiguo de Salt a Vilablareix, s/n.
Tel. 23 53 17 — SALT

LA GALLINETA

La Catalunya estancada

D'acord amb els censos del darrer quinquenni, Catalunya demogràficament no creix. Durant el període 1981-1986, el creixement total del territori català ha estat pràcticament zero; només de 15 persones.

Les xifres ens diuen que durant l'esmentat quinquenni, el creixement vegetatiu català (naixements, menys defuncions...) ha estat de 113.000 persones.

Però resulta que durant el mateix període, un total de 112.985 persones han marxat fora de Catalunya, emigrant cap a altres terres.

Ara la crisi colpeja arreu del país i no hi ha llocs privilegiats. Les persones que es desplacen per motius de treball són poques comparades amb el passat. I la majoria o són funcionaris de l'administració de l'Estat o, persones tècnicament molt qualificades.

En tot cas, aquests moviments demogràfics suposen un notable canvi en les estructures socials catalanes. S'està donant una inversió de la piràmide d'edats, i això suposa un canvi en els comportaments i actituds socials.

Això, en principi, pot ésser bo per eixugar els dèficits d'equipaments que arrosseguem des del «boom migratori» del 60: (manca de guarderies, saturació alumnes a les escoles, massificació de l'assistència sanitària) etc.

A la llarga, però aquest nul creixement pot portar a un excessiu envelliment de la societat catalana. I ja se sap que una societat envellida no té pas les mateixes actituds que una societat rejuvenida. Una societat jove és sempre més oberta, dinàmica i creadora... Per tant, el tema no deixa de preocupar els sociòlegs i els polítics.

Martí Fita

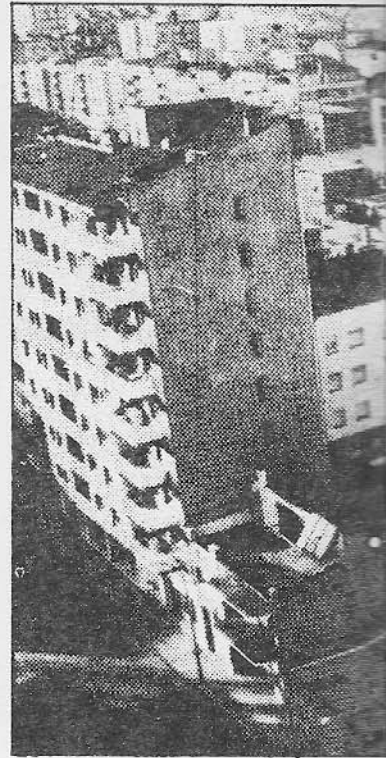
Salt, entre la

No sé de què us serviran aquests dos folis. L'únic que us puc garantir és que m'han obligat a furgar en la memòria («Desgraciada memòria — com deia Witold Gombrowicz — que ens obliga a saber per quins camins hem arribat a ser allò que som!»), a retrocedir en el temps (privilegi, en aquest cas) i a reviure, ni que sigui per un instant, el llarg i difícil procés de recuperació de la independència municipal de Salt.

Abril del 1979. Les primeres eleccions municipals democràtiques porten al govern de la ciutat de Girona, una coalició formada per socialistes, comunistes i convergents. En tota la campanya electoral hi havia estat molt present el tema de Salt. Finalment, d'acord amb el programa presentat pels socialistes, es crea el Consell Municipal de Salt en base als

resultats electorals obtinguts pels diferents partits en l'antic municipi. Es diu, des del primer moment, que es tracta d'una mesura de transició cap a una solució definitiva, que, malgrat tot, no s'arriba a precisar.

Si la memòria no m'és del tot infidel, m'atreveria a dir que l'Ajuntament de Girona no va començar a considerar seriosament la possibilitat de la segregació fins molt més tard. Semblava factible, en aquell moment, consolidar l'experiència del Consell, dotant-lo de majors competències i més pes polític, bo i esperant una solució miraculosa que en marc de l'aleshores hipotètica Llei d'Organització Territorial, hauria de venir a conciliar el reconeixement de l'autonomia política de Salt amb les exigències d'una certa racionalitat administrativa, en la modalitat de pres-

tació dels principals serveis públics.

Ningú, o gairebé ningú s'atrevia a qüestionar la legitimitat democràtica de la reivindicació segregacionista de Salt. Però la lògica que ja començava a ser dominant a

Sport Garatge, s.a.

Josep Casals
Reparacions
Engrassament
Neteja

Passeig Marqués de Camps, 5 — Tel. 23 33 11

Subministres Catalunya, s.l.

VOLVO

Camiones y Atobuses

Passeig Marqués de Camps, 3

Tels. 23 33 11 - 23 78 83

SALT

Ràdio
SALT
103 FM
... per escoltar
Tel. 237.222

Dr. Ferran, 31, 8è. 4ª

memòria i el futur

D'aquell antic poble immers en un procés de suburbialització, s'ha passat a un poble viu.

nivell municipal era molt més sensible a les exigències derivades de la gestió dels serveis locals que no pas a la dimensió més estrictament política del problema. Així s'explica l'interès acordat, per l'Ajuntament de Girona, a l'elaboració d'estudis de viabilitat financera i administrativa de les possibles «alternatives d'organització municipal» (informe Clusa-Cassassas-Gabarró, abril 1982) que s'oferien per a la solució del cas de Salt i Sarrià de Ter.

Des d'aquesta perspectiva, no era estrany que la tenacitat segregacionista dels saltencs fos tan poc entesa (per mi mateix, sense anar més lluny i amb la indispensable humilitat). En realitat, es tractava de dos discursos que no es podien trobar mai. De Salt estant es demanava

que es tornessin les coses al punt en què estaven abans de l'annexió forçada. Des de Girona, se'ls feia observar les múltiples dificultats jurídiques, financeres i de gestió amb què s'hauria d'enfrontar un Salt independent. Ambdues lògiques van arribar, com no podia ser d'altra manera, a oposar-se frontalment. Finalment, no quedava espai per a la síntesi, almenys pel que fa al nucli de la qüestió.

Del resultat d'aquest enfrontament, ara n'estic plenament convençut, en va sortir reforçada la lògica democràtica, en detriment, per dir-ne d'aquesta manera, d'una certa lògica burocràtica o tecnocràtica. I la victòria no es va deure a l'atzar sinó, a la tenacitat dels saltencs. D'aquella tenacitat que se'ns feia tan difícil d'entendre i que no ens permetia eludir en cap moment, la qüestió principal. És cert que l'Ajuntament de Girona va

acabar superant les pròpies reticències i que, no sense dificultats i contradiccions, va ser capaç d'assumir eficaçment el paper que li corresponia en aquest procés històric. Però ni la història ni la pròpia memòria farien honor a la veritat si no destaquessin el protagonisme de tots aquells saltencs que van tenir el coratge de defensar el seu dret al reconeixement com a poble.

Salt, a principis d'aquest 1987, ha demostrat —ens ha demostrat— que la seva tenacitat segregacionista, a més de legítima, també era lúcida. Lluny de donar la raó als qui sospitaven que tot plegat no era més que una cortina de fum per amagar interessos localistes que, en el millor dels casos, estarien carènts de perspectiva i, en el pitjor, farien el joc més barroer a la dreta política, Salt s'ha convertit en un exemple il·lustre de recuperació democràtica de la vida municipi-

pal. D'aquell antic poble immers en un procés inexorable de suburbialització, s'ha passat a un poble viu, dotat d'un projecte comú i dels instruments polítics més apropiats per articular les voluntats col·lectives dels seus ciutadans.

Salt, gairebé set anys després, a la memòria tant com en la realitat dels fets, s'ha convertit en un paradigma de la tenacitat. Tenacitat en la lluita per recuperar el dret a la seva pròpia existència com a col·lectivitat, tenacitat en l'esforç per desmentir els mals auguris dels tecnòcrates. Salt, després de tot, té per endavant aquest màgica illa llunyana que algú ha anomenat futur.

Jaume Curbet i Hereu
(Des del 1979 al 1983, Tinent d'Alcalde de Govern Local de l'Ajuntament de Girona).

Tallers mecànics

CARPUN, S.A.

Telèfon 47.60.62
Polígon industrial Iniges
FORNELLS DE LA SELVA

ESPORTS DE FARGA

Les activitats físico-recreatives a l'abast de tothom

Patronat
Municipal
d'Esports

L'esport entès com a activitat físico-recreativa adquireix una dimensió molt més àmplia que l'esport entès com activitat físico-competitiva. La diferència és tant quantitativa com qualitativa.

Els esports competitius són activitats reglades, que a més d'establir uns criteris de comportament solen limitar la lliure participació de jugadors. No és aquest l'únic obstacle quantitatiu que cal tenir present. La condició física condiciona la participació i així tenim que la talla, la corpulència, la velocitat, la capacitat aeròbica, etc. són factors determinants a considerar pels entrenadors en escollir a un jugador, no possibilitant a tothom la pràctica d'un esport determinat.

Paral·lelament i també pel que fa referència a l'aspecte quantitatiu, la pràctica d'activitats físico-recreatives no sol estar sotmesa a una reglamentació molt estricta, i pot permetre la lliure participació. Les normes es poden anar adaptant a mida que evolu-

ciona l'activitat, i els responsables d'aquestes normes són els mateixos participants. La incorporació de nous elements pot obligar a restringir certes conductes o a replantejar el joc, però mai ha de ser causa forçosa per acabar-lo. Això permetrà tanmateix no limitar la participació i per tant, no excloure per aquest motiu a ningú.

Amb un grup molt heterogeni, tindrem que podem cercar tasques que s'adaptin perfectament a les característiques dels diversos subjectes que el formen. La limitació per raons físiques queda restringida a la imaginació del/s directors/participants de l'activitat.

Qualitativament parlant, l'esport de competició ajuda a desenvolupar valors com són la superació personal, la cooperació en equip, el desenvolupament d'habilitats destreses motrius, i un llarg etcètera de qualitats gens menyspreables.

Això no obstant, totes aquestes qualitats són al servei d'una finalitat molt

concreta i que condiciona tota la tasca: guanyar. Això obliga cada vegada més a una especialització al límit, de cadascun dels components d'un equip, i així es produeix un nou procés de selecció que no tothom passa. D'altra banda, limita en gran manera el desenvolupament integral de la persona i la sotmet tot sovint a situacions d'elevat grau d'angoixa.

Pel que fa a l'aspecte qualitatiu de les activitats físico-recreatives, cap dels valors esmentats anteriorment, quan parlàvem de l'esport de competició, queda exclòs, però tanmateix una diferència molt substancial és la de la finalitat de l'activitat. Aquí cerquem l'esbarjo, el passar-ho bé.

Es aquest element lúdic i recreatiu el que majoritàriament cerquem al fomentar activitats des del Patronat Municipal d'Esports. Pensem que oferint la possibilitat d'una pràctica sana i relaxant, incidirem puntualment en una millora de la qualitat de vida dels ciutadans, que es reflexarà

en la pràctica establint noves relacions, descobrint-nos a nosaltres mateixos en acció, fomentant la col·laboració desinteressada entre els subjectes d'un grup i en definitiva gaudint del nostre cos en companyia d'altres persones i desenganxant-nos de la quotidianitat.

La nostra línia és aquesta i per això posem a l'abast dels ciutadans les escoles esportives de base i de recreació, els manteniments físics d'adults, organitzem tornejos de lleure, casals i activitats lúdiques per a nens i adults, així com programes d'activitat física per a la 3.ª edat. Som conscients que tot just hem començat la feina, però ja hem posat els primers fonaments i per tant hem començat de manera lògica la construcció d'un projecte esportiu a l'abast de tothom.

Joan Carles Xart

LA TECA

JOSEP M.ª DUBÉ

ENCARREGUEU AMB ANTELACIÓ:

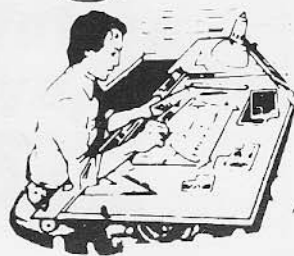
Sarsueles i paelles
Pollastres a l'ast
Conills a l'ast
Anecs a l'ast
Canelons
Calamars a la romana
Plats cuinats
Tripades, cargols, etc.

EXTENS ASSORTIT EN VINS I ESPUMOSOS

Carrer Major, 9
Telèfon 23 94 79

SALT

FOTOCÒPIES
CÒPIES DE PLÀNOLS
PAPERERIA
TÈCNICA
MATERIAL
PER A DIBUIX
I OFICINES

A GIRONA -
Avgda. St. Francesc, 4 - Tel. 20 39 44
Migdia, 11 - Tel. 21 35 65

A SALT
Passeig d'Olot, 166
Tel. 23 27 08

Concurs Provincial de Petanca a Salt

Es va celebrar a Salt a finals de l'any passat, el concurs provincial de Petanca, modalitat INDIVIDUAL, organitzat per la Federació Gironina de Petanca.

La competició estava oberta a les categories de Fèmines, Júnior i Sèniors, aquests últims en primera i segona categoria. El joc individual fa que amb tres boles a la mà es vegi el jugador més complert en cada una d'aquestes categories, ja que ell sol ha de solucionar totes les jugades que normalment

es resolen jugant en una tripleta.

Aquesta temporada hem de celebrar que hem tingut tres campions provincials en aquesta modalitat —un de cada categoria—. O sigui que el Club Petanca Salt ho ha acaparat tot. Els guanyadors han estat els següents: Francesc Muñoz, campió Sèniors 1.ª categoria; Magda Vila, campiona Fèmines i David Ros, campió Júnior.

L'enhorabona campions!!!

Francesc Muñoz, brillant campió provincial de Petanca en primera categoria. (C. Petanca Salt)

El més important és fer esport

És evident que en el món de l'esport i en el de la competició en especial, el grau de superació i perfeccionament és cada vegada més elevat. Els esportistes tenen cada dia millors mètodes d'entrenament per assolir aquests objectius de millora. Però també s'ha de tenir en compte que hi ha edats on el més important és participar i no guanyar, malgrat que quan es fa també agrada.

L'edat més important per a un esportista és en els seus inicis doncs d'allà sortirà format l'esportista per a poder prendre part en una competició. En aquesta etapa, però, i com ja he dit abans és molt més important participar que no guanyar, perquè l'objectiu primordial ha d'ésser aprendre i millorar, restar defectes i desenvolupar virtuts i per això un paper molt important és també el del preparador—entrenador que ha d'estar

preparat per fer aquesta tasca i per portar-la de manera positiva.

Un altre grup el podríem trobar en el de la 3.ª edat que ara s'ha posat prou de moda. En aquest camp el més important és el manteniment del cos i de la salut i per això també és necessari una bona formació dels monitors.

Al llarg dels anys els nivells es van deixant pas. El millorar deixa pas a la competició i aquesta al manteniment. Potser alguna etapa porta més moviment que les altres però el que si està clar és que el més important és fer esport.

Papi

Construccions
XIFRA, S.A.

Passeig Països Catalans, 250
Tel. 23 79 29

SALT

El Psiquiàtric

Un antic mas dóna pas a una institució

En el plànol que presideix la sala de sessions de l'antiga Casa de la Vila (datat l'any 1865), hi figura un mas avui desaparegut anomenat «Mas Sínia». Sens dubte deuria-ser un dels antics 5 focs que a l'època medieval es citaven al nostre poble, al costat del Mas Sitjar, la Torre Mirona, el Mas Llorenç i la Torre de Sant Dionís o de la Farga.

Aquest mas desaparegué amb la construcció del Psiquiàtric l'any 1886, any en què la corporació provincial va acordar la construcció del centre en aquest lloc.

Avui, del mas Sínia, no en sabem res. Ni com era ni on van anar a parar les seves restes...

Les escriptures de propietat de compra de la Diputació ens parlen, però del Mas Cardell o Can Cardell. Segurament deuria ser en aquells moments l'antic propietari de les terres on era ubicat el mas Sínia.

Manicomi, Psiquiàtric, Frenopàtic...

La institució es va construir i va créixer. Cent anys donen per explicar moltes coses: fets, anècdotes.. Al llarg d'aquest temps la institució ha tingut èpoques bones i no tan bones. Adhuc, èpoques nefastes, on la massificació i la convivència portaven ben segur a un notable esquinçament de les relacions entre els malalts... Durant molts anys el Psiquiàtric ha acollit tot tipus de persones que la societat rebutjava, o que marginava. No han estat només malalts mentals, sinó persones alcohòliques, indigents, captaires, toxicòmans... persones a qui el cos de la nostra opulenta societat no tolera i crea macroinstitucions on recloure'ls.

També ha tingut èpoques positives, on els seus directors distingits van deixar una bona empremta de treball. Pensem en el cas de Diego Ruiz, entre altres... Durant la República hom anomenà l'hospital «Martí i Julià» i es van preveure importants projectes de millora amb nous edificis....

Aquests tres/quatre darrers anys, començant ja l'any 1979 amb la renovació democràtica de la Diputació, l'Hospital ha anat introduint una progressiva desinstitucionalització i una sèrie d'activitats més normalitzades en la relació amb el poble de Salt (pastorets, pessebres vivents, carnestoltes, Festa Major, etc....)

Hi ha sens dubte una voluntat d'obrir-se a la renovació i a posar-se al dia per part dels actuals directors del Psiquiàtric.

El Psiquiàtric ha marcat Salt.

Podem dir que la relació poble-psiquiàtric ha entrat en una fase més normalitzada. Avui el Psiquiàtric ja no

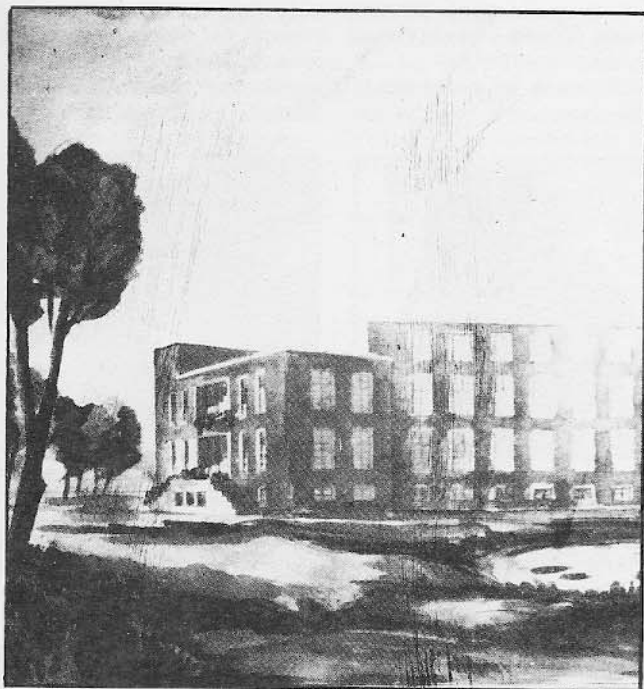
El Psiquiàtric: una institució que externament ha marcat Salt.

marca tant Salt, però sí que ho ha fet durant molts anys. Quan erem vaillets, i Salt tenia 7.000-8.000 habitants, l'Hospital pesava com una llosa, sobre els saltencs.

La imatge de Salt estava associada al Manicomi i a la Presó Provincial. Juntament amb això era «una laboriosa població fabril donde los telares y las hilaturas tenían una destacada importancia. En Salt había estación (tren de Gerona a Olot) y un apeadero en la avenida Canigó». Poques coses més se'ns destacava sinó era la proximitat amb Girona, «a sólo 3 kms. y con límites con Santa Eugenia de Ter».

Recordo que en les nostres sortides per les comarques de Girona, sobretot les més allunyades (cas de la Cerdanya) si anàvem en grup d'excursió, la gent ens preguntava d'on erem... i en respondre'ls que de Salt, se'ns mo-

tric centenari

Durant la Generalitat Republicana, el manicomi de Salt, canvia de nom i passa a anomenar-se «Sanatori Martí i Julià».
Fotografia: Arxiu d'imatges Ajuntament de Salt.

faven o feien mitja riota... Sí allà on hi ha el Manicomi, ja n'he sentit a parlar —contestaven—. Es que a Salt, tots esteu bojós... Si no bojós, gairebé com si ho estéssiu.....

D'altres es lamentaven, amb justificació, haver-se hagut de desplaçar a Salt per visitar algun familiar o parent seu al Psiquiàtric. Algú de Bolvir (poble de la Cerdanya) ens va fer la confiança que només havia estat a Girona 2 vegades (quan va fer la mili a la carretera de Barcelona i quan va venir a Salt per traslladar un familiar al manicomi..). L'home tenia més de 60 anys.

L'estigma, l'estereotip Salt/Psiquiàtric va perdurar molt de temps. Per a les comarques de Girona, èrem el mateix que el que significava Sant Boi (en gran) per als de Barcelona...

El «si ets de Salt estàs boig....» o «el tanqueu a Salt...» no van deixar de convertir-se en tòpic. La imatge de la «Casa Blanca» no tenia res a veure amb la «White House» de Ronald Reagan. La «Casa Blanca» pel pintat exterior simbolitzava una institució poc grata, que tothom en parlava malament i havien d'internar els qui tenien comportaments asocials.

Des de la postguerra fins ben entrat els anys 60, el Psiquiàtric és la referència constant d'imatge negativa per a Salt.

Quan Salt comença a créixer (anys 1965/1975), els problemes i les referències es desvien cap a altres cantons, i l'Hospital n'és un punt més. És el creixement de la construcció, l'arribada massiva d'immigrants, les hores extres, el «sis-cents» i el xalet a la platja... El poble ja no és tan tancat i la societat (arribada del turisme) es fa més permeable.... La tolerància i l'augment del nivell cultural creen una altra receptivitat enfront de Salt i el Psiquiàtric.

1974: Informe-Denúncia 1986: Centenari.

L'any 1974, el nom de Salt, salta a la totes les planes dels diaris a nivell nacional i estatal. Un grup de metges interns, encapçalats per Víctor Aparicio Basauri, fan una denúncia sobre la situació interna de l'Hospital que comou les institucions més immobiliàries i benestants.

La Diputació (aleshores elegida a dit des de Madrid) es veu obligada a emprendre mesures de millora i a intentar donar respostes imprevistes a una situació que s'havia arribat a deteriorar profundament).

Des del 1974 fins al 1986, amb algun alt i baix, la Diputació ha endegat constants millores, ha invertit importants diners i ha dotat de personal la institució per fer front el repte de modernització i d'integració de l'Hospital als avenços de la Psiquiatria actual.

Salt, Melic de l'Esquizofrènia Creadora.

Que l'Hospital Psiquiàtric ha marcat Salt, no podem fer-ne qüestió. I hem de mirar la institució positivament...

Diria que si no hi hagués hagut l'Hospital, possiblement tots aquells edificis i zones verdes, ara serien blocs de pisos... I el Psiquiàtric ha incidit en la creació i espontaneïtat dels saltencs...: EL «SALT, MELIC DE L'ESQUIZOFRÈNIA CREADORA», no és cap tòpic.... és una realitat!

Martí Fita

Reportatge a l'hospital psiquiàtric. Xerrada amb els malalts.

Dels interns de l'Hospital, n'hi ha que fa anys i panys que hi viuen, són ja considerats com «gent de la casa» i se la coneixen més bé que qualsevol treballador, cuidador o metge. El passat dia 22 de desembre (dia que es canta la LOTERIA NACIONAL, que se sentia allò de les «CIENTO VEINTICINCO MIIII PESEETAAS»), amb en Manel Lladó, fotògraf, parlàvem amb pacients popularment coneguts per la població.

El formulari de preguntes fou:

1. — Quan fa que vius a Salt?
2. — Ho coneixes bé, Salt? Què?
3. — Coneixes gent del poble? A qui?
4. — Explica'm què fas un dia normal, des que et lleves fins que te'n vas a dormir.
5. — Què és el que més t'agrada del que fas?
6. — Quines coses que no fas t'agradaria fer?
7. — A qui admires més, o qui t'agradaria ser?

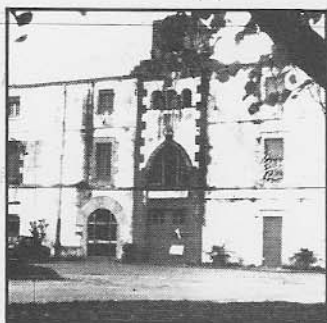
Pep Mollera
Fotografies: **Manel Lladó**

PERE PUJOLAR i OLIVERAS. — Té 52 anys, és de Ripoll, ebenista de professió, és solter li agradaria trobar una pubilla que fos de bon veure.

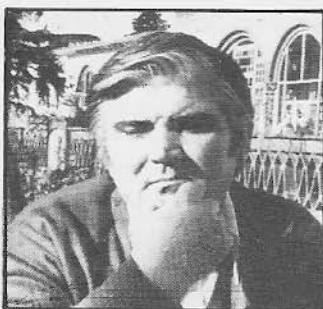
1. — **Fa 24 anys.**
 2. — El coneix bé el poble, sobretot el Casal de Jubilats, les Bernardes i la Zona Esportiva.
 3. — **Conec a tothom.**
 4. — Després d'esmorzar se'n va cap a la fusteria. Tinc molta feina, eh?
- Sóc l'encarregat d'arreglar tots els panys de totes les portes de l'Hospital, i mira que n'hi ha, eh?**

- En Pere es queixa que els fusters d'avui dia ho fan tot a màquina. Ell en canvi, ho segueix fent tot a mà.
5. — **Tot el que es presenta.**
 6. — **Dibuxar, llegir, anar a visitar museus, els corc tots.**

BENITA ROCABRUNA. — Té 63 anys, i en fa 30 que hi viu a Salt.

2. — Coneix tots els aparadors de les botigues de Salt, i també el Mercat Municipal.
3. — **L'Agustina Sanglas del C. Palol.**
4. — **Em cuso i rento la roba, i sóc ajudant de la Perruquera.**
5. — **La perruqueria.**
6. — **Posar una perruqueria per mi.**
7. — **El Dr. Torrell, el meu metge.**

ANGEL PI. — Té 40 anys i diu que és fill de Perpinyà, tot i que sigui de la Llar Infantil.

- Es coneix tot el poble de cap a cap i té a tres mainades com a millors amics.
4. — **Fregar i netejar el pavelló.**
 5. — **Fregar**
 6. — **Carregar camions**
 7. — **En Superman.**

ANTONI VILÀ i CAPELL (L'Antolin). — És de Salt i diu que té 45 anys, i que aquí m'hi va portar el meu germà que és mort.

2. — **Coneix Les Bernardes, l'Ajuntament, Can Picolí, Can Massot i a Can Pere de les Flors.**
3. — **En Joan Curta, en «Crous de la Festa» i el Dr. Muñoz, i el seu pare que fou Alcalde.**

4. — **El matí frego tots els wàters i a la tarda treballo l'hort.**
5. — **Anar a veure el Futbol a Girona.**

L'Antolin es queixa dels camioners, que els hi fan descarregar les mercaderies per quatre xavos.

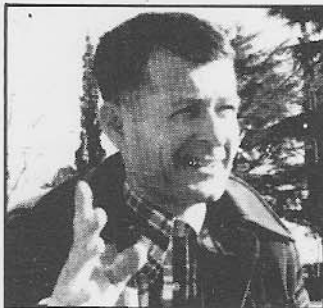
Sovint agafa la via en pas i se'n va cap a Mallorca, Madrid, Almeria. Coneix tots els Capellans de la Província.

7. — **A vostè (es deu referir a l'entrevistador?!....)**

Al preguntar-li com se diu i quants anys té, contesta: «**Ara no me'n recordo, posahi Maria, mateix, ah, el meu pare Bartolomé. No ho sé, poc que els sóc comptat mai.**»

1. — **Fa més de 50 anys.**
2. — **Sí, a Can Margenat i les havaneres que fan al Casal.**
4. — **Sóc l'ajudant de la cuina.**
5. — **Tot el que em manen a la cuina.**
6. — **Cap.**
7. — **Els senyors que em cuiden.**

ROBERT MASMIQUEL («En Roberto»). —

1. — **Fa molts anys.**
2. — **Sí, els pisos del Ministeri de la Vivenda, l'Ajuntament, el Pavelló i la Biblioteca.**
3. — **L'Alcalde i la seva Sra. i a Can Zori.**

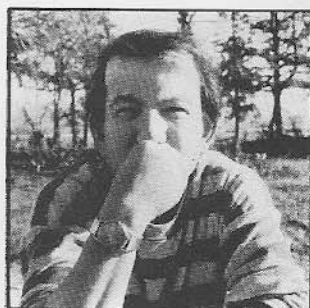
4. — **Escombrar l'entrada, llegir tots els diaris i revistes que parlen de política. Escoltar la ràdio i veure la televisió i a la tarda comprar oranges i patates xips i anar a la Biblioteca.**

5. — **Llegir i escoltar la Ràdio.**
6. — **Arreglar rellotges i ésser el President de la Generalitat, si em presentés i em votessin.**

7. — **Miquel Roca i Junyent, Antoni Gutiérrez, Heribert Barrera i en Raimon Obiols.**

Ah! les properes municipals les guanyarà en Sunyer!!! diu sense preguntar-li res.

«Passi-ho bé, Déu, Dios, Siau!»

JOSEP AGUTZIL («En Pepus»). — Té 39 anys i li diuen el fill de la Diputació, abans de viure a l'Hospital ho havia fet a la Llar Infantil.

1. — **Fa 24 anys.**
2. — **Els estancs i quioscs, perquè vaig a tirar les traveses del personal, entens?!**
3. — **L'Angelats, (del vídeo), el Bar Ideal i en Manel....**
4. — **Neteja les taules i és l'Ajudant de l'Administració del rebost.**
5. — **Tot.**
6. — **Enregistrar pel.lícules i anar d'excursió.**
7. — **A ningú.**

MANEL DONJÓ «El Trompeta». —

Fa 48 anys que viu a salt. És un gran client de Salt Sardanista. Assisteix a totes les audicions de sardanes, amb el pal d'escombra com a única eina musical de treball.

Breu cronologia del psiquiàtric de Salt (1886-1986)

L'any 1886, la Diputació Provincial de Girona crea l'Hospital Psiquiàtric de Salt,

convertint-lo en la primera institució psiquiàtrica pública de Catalunya. (Abans d'aquesta data, els malalts mentals de les comarques eren atesos al Sanatori particular que el Dr. Pujadas tenia a Sant Boi de Llobregat (Barna).

1892. — Es construeixen 2 pavellons. Aquests no responen a cap criteri terapèutic, sinó exclusiu (les típiques «cel.les»). Són pavellons per a «crònics».

1895. — El centre té ja 200 llits. És atès per 2 metges, 4 religioses, 12 cuidadors, 8 cuidadores, i a més a més, per 6 hortolans que treballaven les hortes del mas.

1914. — Amb la creació de la Mancomunitat de Diputacions es produirà una evolució i sensibilització profunda sobre la problemàtica del manicomi. Hi ha un corrent, arreu d'Europa, que crítica la situació dels manicomis i les seves condicions de vida.

1914-1923. — Amb la Mancomunitat de les Diputacions catalanes es desenrotllen programes d'assistència i de prevenció en el terreny de la salut mental. Algunes condicions que s'imposaren foren: Implantació de la laboroteràpia; supressió de l'álcohol; obligació d'enregistrar l'evolució de la història clínica del malalt, distribució de les estones de lleure; implantació de la hidroteràpia, eliminació d'amuntegament de llits i malalts, etc..

Aquesta reforma dona lloc a Salt, a la construcció de 2 pavellons nous en forma de masia catalana, envoltats d'amplis espais i jardins.

1928. — Creació de dispensari en el mateix Hospital.

1931-1939. — Abraça el període de la Generalitat Republicana.

— Se segueix en la línia ja plantejada per la Mancomunitat. Dintre la Conselleria de Sanitat es crea una oficina per a «Serveis de psiquiatria i higiene mental».

— Amb la Generalitat, el manicomi de Salt canvia de nom i passa a anomenar-se «Sanatori Martí i Julià».

— Amb el canvi de nom es projecta un canvi total intern del Psiquiàtric. El projecte, el realitza el Dr. Castany, director del centre, en col.laboració amb el psiquiatra de Barcelona, Dr. Rodríguez Arias.

Això no obstant, es fixa el nombre de llits a 880, xifra molt alta. En realitat, però, només es fa un pavelló amb 180 llits.

De 1939-1974. — Durant els 15 primers anys després de la guerra civil, hi ha, com arreu d'Espanya, un veritable buit a nivell d'assistència psiquiàtrica.

Acabada la guerra el Sanatori «Martí i Julià» es torna a dir «Manicomi de Salt».

1961. — Es canvia el nom de Manicomi pel de «Hospital Psiquiàtric de Salt».

1966. — El Dr. Pigem, director del centre, presenta un Pla de reforma de l'estructura de l'Hospital. La Diputació pràcticament se'n desentén i només fa cas d'aspectes marginals.

Tampoc fa cas a altres peticions que el Dr. Pigem presenta en successius anys.

1971. — Petició d'augment de llits per evitar l'apilonament dels malalts.

1973. — Petició d'augment de la plantilla de cuidadors.

1974. — Surt a la llum pública l'Informe Denúncia fet pels metges interns residents, que causa un gran rebombori a l'opinió pública.

L'Informe-Denúncia assenyalava, entre altres coses, l'insuficient pressupost per a menjar i medicaments, l'amuntegament del centre (hi havia 860 malalts i només 740 llits) les dolentes condicions en què vivien els malalts, l'escassetat de personal, etc. etc..

1975-1986

1975. — L'Informe Denúncia fa efecte i té conseqüències positives: contractació de 4 psiquiatres, realització d'obres de millora, s'augmenta el pressupost econòmic i es dota de nou director.

Com a part negativa cal destacar que la Diputació pren mesures disciplinàries contra els autors de l'Informe; i en determinats casos no els renova el contracte.

1976/1979. — S'inicia una política d'«externament» de pacients.

— Disminueix el nombre de malalts interns: de 860 es passa a 746. Es forma una xarxa «extrahospitalària» amb centres comarcals: Figueres, Olot, Girona i Palamós.

La reforma és, sobretot, a nivell humanitari i mèdic.

Això no obstant, hi ha reticències a nivell administratiu, i per part del personal que més poder tenia abans del 1974.

1979. — Després de molts anys, els polítics de la Diputació (Diputats) són elegits democràticament. Això incidirà en l'aprofundiment de les reformes i millores de l'Hospital.

1982/1985. — Participació dels malalts en activitats i festes populars, d'integració en el poble, organitzades per l'Hospital. (Carnestoltes, festes de Nadal, etc.)

1986/1987. — Commemoració del centenari de l'Hospital. Celebració de diferents actes i jornades (debats, seminaris, conferències...)

(Col·lectiu de Redacció)

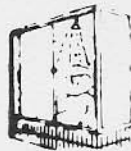
SOLAR

DISTRIBUIDOR

VENTILAD

VENTILAD

VENTILAD

Fàbrica de miralls
Col·locació i instal·lació
Especialitat en vidrieres artístiques
Finestes de Celosia
Mampares per a bany

C/. Joan Maragall (Cant PP.CC.)
Tel. 23 58 11 — SALT

**Emili
Crous**

ENVELATS

LLOGUER DE CADIRES • ENVELATS
ADORNAMENTS • PISTA PARQUET

Sant Jaume, 14
Telèfon 24 16 47

SALT (Girona)

Discriminació històrica de l'assistència psiquiàtrica i la seva repercussió a Salt

Des del segle XIX, el nostre país ve arrossegant una situació que ha col·locat la psiquiatria en una clara i evident discriminació enfront de la resta de les especialitats mèdiques.

Fins dates relativament recents, la societat ha mancat d'una estructura que li permetés planificar la salut mental.

Els hospitals psiquiàtrics, mal anomenats manicomis han estat indicadors d'insuficients recursos, tant materials com humans. En els últims temps, les més importants publicacions mundials, com la pròpia O.M.S. han donat clars missatges integradors per estructurar els aspectes de la salut mental.

Malgrat tot, en els darrers anys, s'ha produït una evolució important arreu del món per avançar en un model d'assistència psiquiàtrica.

A les comarques gironines, l'hospital psiquiàtric de Salt ha estat i segueix essent l'únic dispositiu per a l'ingrés de malalts psíquics. Al municipi de Salt i des de l'any 1886, la Diputació

de Girona, d'acord amb la Llei de Bases de Sanitat, atén econòmicament i gestiona el «manicomi de Salt».

La història de l'hospital psiquiàtric de Salt ens porta a entendre que, des de sempre, però molt concretament en els seus últims anys, s'ha fet un esforç a tots els nivells, institucional, municipal, professional, social, etc... i també un esforç humà comunitari, local, comarcal, així com un esforç assistencial i econòmic. Dintre d'aquest conjunt, voldria remarcar molt concretament el realitzat pel municipi de Salt, el qual cal donar-li la importància que realment té, ja que sense aquesta col·laboració, hauria estat pràcticament impossible la transformació del règim hospitalari i, com a conseqüència, el desenvolupament progressiu assistencial dels malalts mentals. Amb això vull dir que els ciutadans de Salt, l'Ajuntament i tots plegats, han patit i encara pateixen molt sovint situacions difícils i de vegades conflictives.

Penso que hem de ser conscients de la realitat. A l'hospital de Salt existeix una població cronicada, a prop de sis-cents persones que per circumstàncies històriques viuen i, posteriorment, moren a l'hospital de Salt.

La política encaminada a l'assistència descentralitzada dels malalts mentals ens demostra, dia a dia, que la població crònica disminueix, i això vol dir dues coses:

- a) que no ingressen malalts d'aquestes característiques.
- b) que el model assistencial que s'ha escollit està donant resultats altament positius.

La nova llei de sanitat, al capítol tercer, article 20, diu: «que l'hospitalització de pacients amb problemes de salut mental, es realitzarà a les unitats psiquiàtriques dels hospitals generals. Això representarà una important i veritable reforma de l'assistència psiquiàtrica, que ha de repercutir necessàriament en la transformació de les institucions psiquiàtriques (Hospital de

Salt) i avançar progressivament vers altres institucions alternatives més a l'abast de la població, incentivant la participació de la societat, de forma que les actituds envers les malalties mentals, es contemplin des d'una perspectiva d'integració i acceptació».

Aquest any 1987, amb motiu de complir-se cent anys de l'inici del funcionament de l'hospital psiquiàtric de Salt, tindrem tots l'oportunitat de mantenir un ampli i profund debat que sens dubte ha de repercutir en el coneixement actual i en les perspectives de futur de l'assistència pública al malalt mental.

Girona, trenta de desembre de mil nou-cents vuitanta-sis.

Joan Arrú i Ferrer
Diputat de Sanitat de Girona

FIAT Uno Turbo

INJECCIÓ ELECTRÒNICA

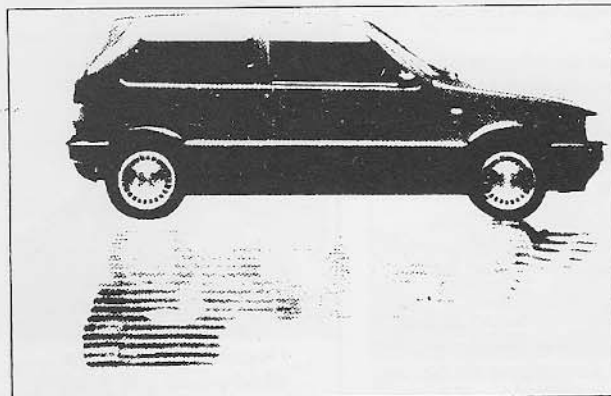
Potència: 105 CVa. Velocitat màxima 200 km/h
Acceleració: 0 a 100 km/h en 8,3 segons

VITSA

Concessionari Oficial per a Girona i província

FIAT LANCIA

Avda. Sant Narcís, 28 - Telèfon 24 12.12 - GIRONA 17005

Servei Oficial: **GARATGE INTERNACIONAL**

Ctra. Girona - Anglès - Telèfon 23 15.61 - SALT

TEVA-MEVA

Isabel Casal

Isabel Casal és un personatge ben conegut a Salt. Directora de la Casa de Cultura «Les Bernardes» i Regidora de l'Ajuntament saltenc per Convergència i Unió, ja fa força anys que és present a la vida política, social i cultural de la vila. El seu tó, durant la nostra conversa, és un xic reservat i sempre et fa la impressió que es guarda alguna cosa al tinter, si bé es nota que tindria ganes de parlar molt més.....

Als seus 39 anys, Isabel Casal ja té quatre fills, que, segons es desprèn de les seves paraules, són el que més importa a la seva vida. «Els meus caps de setmana són sagrats i els hi dedico per complet» manifesta. I assegura que els seus fills són un dels «hobbies», amés de llegir, «però bàsicament el que més m'agrada és planejar i fer coses amb els meus fills».

Isabel Casal va arribar allà on ara és, a la direcció de la Casa de Cultura «Les Bernardes», fa quatre anys, portant darrera seu un historial de treball a la Diputació i a la Llar Infantil de Girona com a encarregada de les adopcions. Alguna cosa hi ha en

el seu nomenament com a directora de la Casa de Cultura de Salt que li desperta uns records que de totes totes vol oblidar. «Va ser una època molt dolenta i que recordo amb molta angouxa, però ara ja tot ha passat i estic molt contenta de la meva feina». Però no pensa el mateix de la seva tasca com a regidora del Consistori saltenc. Isabel Casal assegura que no pensa repetir en la propera legislatura i se la nota cansada, i sobretot, profundament decebuda. «Quan em van proposar d'entrar a l'Ajuntament vaig accedir amb la condició que no em suposés massa feina, però de no tenir massa feina a

no ser res, hi ha un salt. Em sento com una mena de figura decorativa». Pel que fa a la figura de l'alcalde, declara: «Salvador Sunyer sempre m'ha ajudat molt, però hi intervén molta d'altra gent...»

Isabel Casal pensa que en el proper Ajuntament s'hi hauran de produir molts de canvis perquè les coses funcionin millor, «aquest Ajuntament ha sigut una mena d'aprenentatge i s'hauran de canviar moltes coses. Per al poble, el millor seria que es presentés una llista unitària, però jo penso que potser anirien millor les coses sense tanta unanimitat en alguns

aspectes».

Malgrat que és regidora de CDC, Isabel Casal no milita en aquest partit ni en cap altre, «sóc independent en tots els aspectes de la meua vida», assegura.

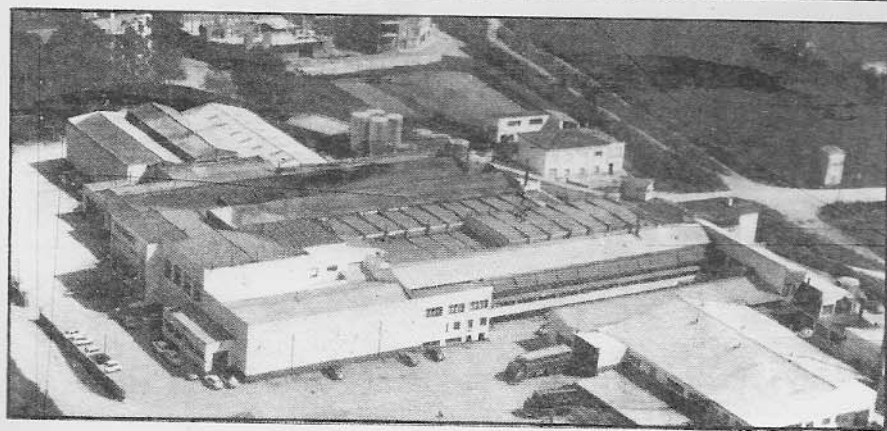
Banca Catalana: «Podria haver sigut pitjor».

Flúor: «Sí, per què no? És millor que el clor».

Religió: «Sóc creient i practicant de la religió catòlica».

Divorci: «Sí».

Avortament: «No es pot dir ni sí ni no. Allà cadascú amb la seva consciència. La llei existent, la trobo poc flexible i crec que es queda curta».

**ESCORXADOR
GENERAL
FRIGORÍFIC**

Sala d'especejar

Frigorífics del Ter, S.A.

CARNS DE PORC I BOVÍ
Repament diari

Carrer Major, 419
Tel. 23 31 11
SALT

Dalí a «Les

EXPOSICIONS:

Fins al dia 19 de desembre, a la Casa de Cultura de Salt, hi va haver una exposició de pintura i dibuixos de la Roser Oliveres amb el títol de «Trilogia». A partir del dia 19, d'aquest mateix mes, i fins a mitjans gener, doncs, ho lligarem amb la campanya «El Piano a l'abast», on en Josep Ministral exposarà retrats de dotze músics famosos amb el nom de «Els dotze Apòstols de la Música».

CONCERTS:

El dia 5 de desembre, a la Sala d'Actes de les Bernardes hi havia un concert a càrrec d'en Joan Mario Cuéllar, que ens interpretà: Fantasia-S.L. Weiss, Sonata-M. Albéniz, Variacions op. 107-M. Ginliani, Pavana, Preludio y Trémulo-F. Tàrrega, Habanera-E. Halffter, Danza-A. Barrios, Sèrie Americana-H. Ayala, Canción y Danza-A. Ramírez, La Cascada-D. García.

CURSETS:

El divendres dia 5, a la Casa de Cultura de Salt, començà el curset de pastisseria a càrrec del professor de l'Escola d'Hosteleria de Sant Pol de Mar, Salvador Sauleda. Aquest curset constà de sis sessions (dies 5, 12 i 19 de desembre i 9, 16 i 23 de gener), on els alumnes han après a fer: torrons de xocolata, de «praline», d'ou, de massapà, etc...

El curset d'adornaments de Nadal es féu en 3 sessions.

SARDANES:

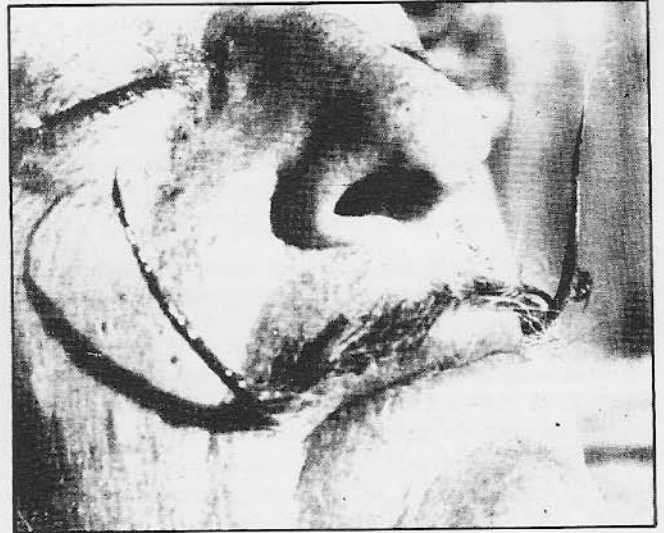
El diumenge dia 7 de desembre, a les 12 del migdia, al pati de les Bernardes hi hagué sardanes, l'organització fou a càrrec de Salt Sardanista i la Casa de Cultura de Salt.

La Casa de Cultura de Salt aconsegueix quelcom difícil, com és poder presentar alguna obra original de Salvador Dalí. La popularitat de l'artista, entre altres signes que constantment ens ho demostren, es manifesta per les iniciatives que d'arreu del món arriben a la Fundació Privada «Gala-Salvador Dalí» demanant col.laboració per a exposicions, moltes d'elles importantíssimes. D'acord amb el criteri de l'artista de què qui vulgui contemplar la seva obra vagi al Teatre-Museu Dalí, ben poques vegades alguna obra de Dalí, sigui del Teatre-Museu o de la seva col.lecció particular, surt per complaure les peticions, que són tantes que ho posen molt difícil. Per això la gran majoria de les exposicions que es fan són d'obra de propietat particular i, especialment de col.leccionistes del pintor empordanès.

Que aquesta exposició presenti obra de la Fundació és un fet remarcable. El tema monogràfic de Sant Narcís resulta una novetat, i, molt nostre, i és notable que s'hagi pogut reunir gràcies a l'interès i la gestió de Na Maria Isabel Casal, que amb tant d'interès ha treballat per aconseguir-ho seguint qual-sevol indicatiu o pista que possibilités una obra més per a aquesta mostra.

Si bé la representació de Sant Narcís, i la de les mosques, les pintava Dalí pensant en Girona, n'hi ha una expressament pintada per encàrrec de gent nostra i és el magnífic dibuix que motivà la Caixa d'Estalvis Provincial de Girona, que la divulgà amb magnífiques reproduccions.

Aquesta exhibició de Salt serà l'avinentsa perquè es torni a parlar del Dalí actual. La seva persona sempre és notícia i ha originat que es

publicuessin coses ben extravagants. Les notícies que poden sortir de casa nostra, per la seva proximitat i contacte directe, poden aclarir la situació. Salvador Dalí viu austerament a la Torre Galatea de Figueres, seu de la seva Fundació, des de fa dos anys quan va sortir de la Clínica del Pilar, de Barcelona, on se'l guarí de les cremades conseqüència de l'incendi

que provocà a Púbol el 30 d'agost de 1984. Era la vigília de la festa major d'aquell poble, i les campanes — paret per paret del castell —, anunciaven alegrement la data seguint la tradició anyal, mentre Dalí, en el llit de la cambra vermella, es resistia a abandonar Púbol, acce-

TALLER

F. FELIU

C/. Pere Coll
SALT

Bernardes»

dint, finalment, a sortir cap a Barcelona amb la condició, imposada a Antoni Pitxot, que abans havia d'anar al seu Teatre-Museu per veure la barca que s'havia col·locat sobre el monument ideat per Dalí, que assegurava que seria el monument surrealista més alt del món, aixecat al centre del pati de l'edifici.

Dalí no vol anar a Portlligat, ni tornar a Púbol. Per una persona amb tanta imaginació, els records que en serva són massa punyents. Està arrecerat en una habitació sobre el pati i jardí de la Torre Galatea, sense quadres, ni mobles, sense sortir-ne, assegut en una butaca, acompanyat en la seva invàlidesa per l'Antoni Pitxot i l'Artur Caminada, amb el cap clar i la memòria viva, alimentant-se per una sonda nasal que porta permanentment i parlant amb veu baixa i confosa.

Dalí parlà de les mosques amb motiu de l'energia nuclear, i la bomba atòmica, que definia com un gran

mosquer. I pintà un Sant Narcís en el gran quadre del Descobriment d'Amèrica, que completà amb el campanar de la col·legiata de Sant Feliu, lloc del martiri i tomba de Sant Narcís, que Dalí recordava com a Patró de les

mosques i amb la tradició del miracle en la guerra contra Felip l'Ardit. Aquesta pintura coincideix amb l'etapa de més contacte de Dalí amb Girona. En aquests anys visita el bisbe Cartañà, quan Gala i Dalí es casaren canònicament i el prelat portà personalment tot l'expedient amb la màxima reserva, fins al punt que el capellà dels Àngels no conegué qui eren els contraents fins que Dalí arribà a la capella amb el rector de Cadaqués, que fou el celebrant. Dinaren al Restaurant de la Barca. L'any 1957 visità el Servei Agronòmic intentant reviuir les oliveres de Portlligat atropellades pel fred del 56; la Diputació Provincial li atorgà la Medalla d'Or de la Província; visità el Museu Diocesà a Casa Carles, s'interessà per l'edifici de l'Escola Pia quan estava en venda; es preocupà pel retaule de Sant Pere de Púbol, pintà a Portlligat el Sant Narcís sobre un gran vidre, que es va trencar en l'esdeveniment de rebre la distinció provincial; i altres esdeveniments que no recordo en el

moment de redactar aquestes ratlles.

Aquesta exposició dóna testimoni de la presència de Girona en la seva pintura. En aquest moment de la seva vida no pot pintar, ni tan sols dibuixar.

R. Guardiola Rovira
(Membre del Patronat de la Fundació Gala-Dalí de Figueres).

c. Prudenci Bertrana, 1
Telèfon 23.19.10
17006 SALT

SPLASH/GLOP

Urbània

«MY SISTERS AND I/HAVE THIS WISH BEFORE WE DIE» Capvespre. Faig via per grisoses voreres cap a qualsevol bar. Posta de sol. Un de tants *flashos*.

«AND IT MADE SOUND STRANGE». M'empotro en l'ombra d'un home, que, damunt un talp mecànic, grata els fonaments d'un futur bolet urbà.

«AS IF MINDS ARE DERRANGED»

M'aturo. Un gat esgarrapa el plàstic d'una convencional bossa d'escombraries. Clavegueres que poden fètidament. «PLEASE DON'T ASK WHY» Passes obliques.

«BENEATH THE SHELTERING SKY» I plou.

Lou Reed em despentina quan passa a tota hòstia, fregant voreres damunt la *Suzuki* Transpiració humida.

«WE HAVE THIS STRANGE OBSESSION/YOU HAVE THE MEANS IN YOUR POSSESSION»

Neons. Bar. Barra. Tom Waits degolla sons tridimensionals davant el piano de cordes rovellades.

Whiskey. Winston. Putrefacció Light.

«WE WANT OUR TEA IN THE SAHARA WITH YOU»

La cremor em provoca un incendi a l'estòmac. *W.C.* Sang. Algú s'acaba d'afaitar les venes.

«THE YOUNG MAN AGREED»

David Bowie se la pela en un racó mentre Stephen King li renta a llengots les sabates de punxa tacades de blanc fosforescent.

«HE WOULD SATISFY THEIR NEED» Vòmits al lavabo. A fora, plou. Carla Bley dansa sinuosa damunt el *Yamaha*. Lúdica, es descalça.

«SO THEY DANCED FOR HIS PLEASURE WITH A JOY YOU COULD NOT MEASURE»

Esgarip supersònic. Espès líquid taca mitges plenes de carreres i forats. Bogart somriu cínicament mentre Bacall es colltorça per l'espurna de *Parabellum* que li amanyaga els pits.

«THEY COULD WAIT FOR HIM HERE/THE SAME PLACE EVERY YEAR».

Udol de porta malgirbada. Santi Font fa un solc damunt la barra amb la seva nova delta motoritzada i s'encasta a la màquina de begudes. *Coca-Cola* sense cafeïna i vitralls tenyits.

«BENEATH THE SHELTE-

RING SKY/ACROSS THE DESERT HE WOULD FLY». Fora, el cel ruïnós comprimeix els caps dels vianants, fets de *chips* i urani.

«THE SKY TURNED TOO BLACK/WOULD HE EVER COME BACK». Cindy Lauper entra i els *Goonies* es marquen un passi de break. Parquet estripat. Colors. Ritme de *drums* i *psicodèlics* que esclaten. Perquè són racistes. Per la finestra nua entra la sorra que cobreix antics records.

«BUT HE'D NEVER RETURN/SO THE SISTERS WOULD BURN» «AS THEIR EYES SEARCHED

THE LAND WITH THEIR CUPS STILL FULL OF SAND».

Tothom es mor. El *juke-box* comprat de segona mà a Andorra deixa de Sonar. I en Pellejà s'acabà el te sense haver-hi ficat els cabells dins.

«TEA IN THE SAHARA WITH YOU...»

Copyright: Negreta-STING
Resta: BEL BOSCH
Soundtrack: «video violence»
LOU REED

Joaquim Vilà Crow

Carrer Major, 243
Telèfon 23.29.71 - SALT

A LA SEVA SALUT LI CAL UN BON SERVEI

La nostra pòlissa d'assistència sanitària dona una àmplia cobertura de serveis, dels quals destaquem:

- Lliure elecció d'especialistes dintre el nostre ampli quadre de metges.
- Mitjans de diagnòstic com anàlisis, radiografies, ecografies, electroencefalogrames, endoscòpies, etc.
- SCANNER
- Habitació individual amb bany en els internaments per:
 - Intervencions quirúrgiques.
 - Accidents.
 - Parts.
 - Tractament mèdic (casos no quirúrgics)
- Llit per a acompanyant a càrrec de la Companyia.
- Medicaments utilitzats durant l'internament.
- Parts en clínica assistits per tocòleg.

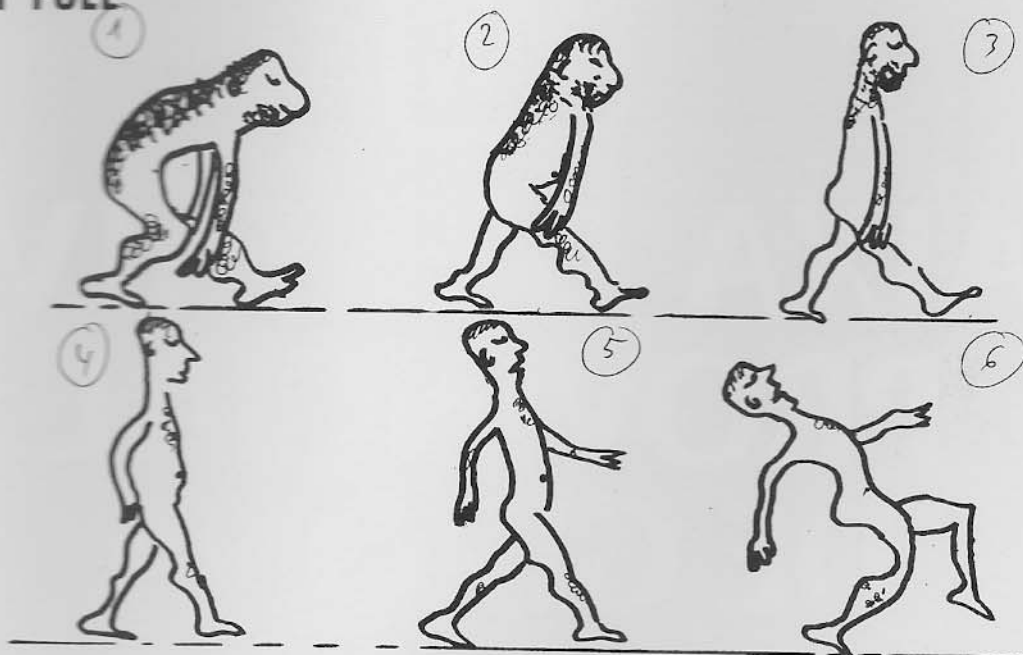
- Assistència a TOT ESPANYA (capitals de província) en cas d'urgència per desplaçament temporal, (viatges, vacances, etc.).

PER MÉS INFORMACIÓ, estem a la seva disposició a:

LA CATALÒNIA ASSEGUADORA, S.A.

Joan Maragall, 22 - Tel. 20 33 31 - GIRONA
Antoni Llopis, 10 - Tel. 26 63 40 - OLOT
Llers, s/n., Ed. Jubar - FIGUERES

L'ACUDIT FOLL

- EVOLUCIÓ DE L'HOME -

LA VIDA AMB HUMOR

Els meus amics del psiquiàtric

De sempre, he sentit a dir que n'hi ha més de tancats a fora que a dins. És el que expressava un amic malalt: «Diuen que jo sóc boig. Però n'hi ha que ho són molt més que jo». No sé si parlava dels de dins o dels de fora. Però la filosofia dels mots era perfectament realista i empírica. Els de més enllà de l'Ebre diuen: «Està como un cencerro». Nosaltres diem: «Està tocat del bolet». Això demostra que cal acomodar-nos, quan parlem amb gent d'altres terres. No quedaria gens bé dir: «Està tocat de la seta». Però sí que quedaria bé dir: «Està tocat de la jeta». És molt diferent, en castellà, «jeta» i «seta». En tot cas, caldria fer com els de Ràdio Mercantil, al seu fenomenal curs de castellà per a catalano-parlants. «Està tocat del bolet». Llavors, ja donaria més idea de per on van els trets. El matís és força diferent d'estar tocat de la jeta. El «bolet» és allò que ens donen; que val diners; però que no val ni cinc. Entre valer i no valer hi ha el «quid» (això és llati) de la ques-

tió de la bogeria i la lucidesa de la societat actual. Si t'ens calés, no ets boig. Si ets més pelat que una rata, estàs malament del terrat. Això voldria dir que no estafes Hisenda, que ajudes els de casa o els amics, que fas pagar el preu just de les coses, que dius exactament el que cobres, que fas donatius per a causes justes, que pagues la ronda de la colla, que convides del teu paquet de tabac, que ets honest amb la teva empresa, que et fies del govern, de les banques i de les cases comercials. La diferència entre bogeria i lucidesa és dir les coses pel seu nom o dir el contrari del que vols manifestar. Si algú et diu: «Aquest any tot anirà bé; no et preocupis; els teus diners estan segurs», aquest és un ésser normal. En canvi, si et diu: «Noi, les coses van malament, no et puc assegurar que guanyem diners», aquest està tocat del bolet. Tothom dirà que no es pot anar pel món dient la veritat. I que, si algú ho fa, aquest és boig com un llum.

Els meus amics del psiquiàtric són pillos, tenen tot l'enginy

dels infants. Però em diuen la veritat. Molts dels altres amics de Salt, m'enganyen, em posen banyes amb la veritat. Els meus amics del psiquiàtric no es molesten amb llegir La Farga. Els altres amics de Salt diuen que La Farga és fabulosa; però no llegeixen la columna del Burxeta. Els meus amics del psiquiàtric no donen ni cinc per a La Farga, perquè no tenen ni cinc (i, si en tenen cinc, prenen una cervesa clandestina a qualsevol bar de

mala mort). Els altres amics de Salt diuen que no tenen ni cinc, mentre es prenen un Martini ben sec, amb unes olivetes que fan goig, a la cafeteria de la cantonada.

De tant en tant, jo entregaria el poder als meus amics dels psiquiàtrics, estic convençut que els problemes de La Farga es resoldrien en dos dies.

Burxeta